

Dr. Slavko Gaber, minister za šolstvo in šport

PREDRAGOCENA JE, DA BI JO PUSTILI PROPASTI

Za Planico naj bi še letos, po dogovoru Ministrstva za šolstvo in šport, Smučarske zveze Slovenije, Komiteja Planica in jeseniške občine, stalno začel skrbeti poseben zavod, Planica pa naj bi bila objekt nacionalnega pomena, pravi minister za šolstvo in šport dr. Slavko Gaber.

"Zame kot ministra jubilej Planice pomeni, da je za nami neko spodobno dolgo obdobje, v katerem je Planica ime Slovenije ponesta marsikam po svetu. Morda bi celo lahko tvegali trditev, da je za marsikoga Planica tudi sinonim Slovenije. Planica je za to državo eden od strukturnih elementov njene nacionalne identitete. Zato ta jubilej zasluži, da se ga proslavi. To bo tudi storjeno. Ta prireditev bo primerna in relativno skromna, vendar na ravni jubileja. Njemu pa bo dalo temeljni čar svetovno prvenstvo v poletih. Organizatorji pričakujejo relativno dobre rezultate in letalnica je pripravljena tako, da bi bilo ob primernih vremenskih razmerah mogoče poleteti tudi prek 200 metrov.

V ministrstvu smo se že v preteklem letu odločili za pomoč Planiškemu komiteju, da bi na vseh treh skakalnicah vzpostavili neke normalne materialne razmere. Planica bi namreč morala biti iz leta v leto pripravljena za skoke na vseh treh skakalnicah. V Planici bi morali imeti stalno vzdrževanje, za kar bi skrbeli stalno zaposleni ljudje. Tako objekti med letom ne bi propadali in jih pred vsako zimo ne bi bilo treba spet in spet spravljati v normalno stanje. V to je bilo že vloženi nekaj milijonov tolarjev. Tako sedaj Planico peljemo skupaj z velikimi prizadevanji Komiteja Planica na tako raven, da se zdi, da bo tako reševanje in vzdrževanje Planice mogoče. Potem bi bilo treba na ravni, do katere bomo prišli, objekte vzdrževati. To pa še ni vse, kar imamo v načrtih s Planico. Ideja o zavodu, ki bi skrbel za celotno območje, gre rahlo dlje. Proučujemo, če bi lahko celotno območje

bi prispevali denar Smučarska zveza in jeseniška občina. Tako naj bi trije zaposleni stalno skrbeli za Planico in njene naprave.

Prvi pogovori s krajanji Rateč in lastniki zemljišča v Planici so že bili ob razgrnitvi rešitev ureditve Planice. Več se je s tamkajšnjimi ljudmi pogovarjal planiški komite. Računam, da bo na tem področju opravila največ dela jeseniška občina. To je pač stvar, ki jo moramo doreč, še preden se bomo dogovorili tudi o drugih stvareh. Precejšen del zemljiških vprašanj je rešen, nekaj je še odprtih, vendar verjamem, da Planica le toliko pomeni tudi krajanom, da bo mogoče najti razumen jezik. Tako urejena Planica, kot si jo zamišljamo, bo lahko dala krajanom in kraju spodobno dosti, saj na tem območju ne bodo prireditve samo pozimi, ampak tudi poleti. Kdor bo v okolici Planice zadosti podjeten, bo od tega lahko veliko imel. Razumljivo pa je, da tudi krajanji postavljajo svoje pogoje in prav je, da jih postavljajo, vendar morajo biti pogoji in dogovori kasneje spoštovani, prav tako pa je tudi pomembno, kdo lahko pogoje postavlja v smislu, kaj bo kdo imel, ko bodo stvari urejene. Seveda pa verjetno nihče v Sloveniji ne razmišlja, da bi bilo treba Planico zapreti.

Interesa, da ostane Planica še naprej del slovenske nacionalne identitete in da bodo v dolini še naprej tudi velike prireditve, slovenska država ne izraža le na verbalni ravni, ampak z milijoni, ki v Planico že gredo, predvideni pa so tudi v letošnjem proračunu. Denarja sicer ni ne vem kako hudo veliko, ker je nasploh položaj v državi tak, da je treba skrbno ravnati z vsakim

17.-20. 3. 94 PLANICA

SVETOVNO PRVENSTVO V SMUČARSKIH POLETIH

preuredili v neke vrste športni center, v katerem bi se lahko tudi poleti odvijale določene aktivnosti. Dogovarjanje o rešitvi nekaterih odprtih prostorskih in infrastrukturnih vprašanj ter problemov pri delovanju zavoda se je začelo tako s Smučarsko zvezo Slovenije, planiškim komitejem in jeseniško občino. Ocenjujem, da smo blizu končnega dogovora in pred časom sem že podpisal osnutek pisma o nameri, ki smo ga posredovali vsem prizadetim po predhodnem usklajevanju z njimi. Planica naj bi se tako uvrstila med objekte nacionalnega pomena. Vendar ne bo državni objekt, ampak bo sodil k lokalni skupnosti. Država bo pomagala pri usposobitvi naprav in deloma pri njihovem vzdrževanju. Mi smo pripravljene prispevati denar za poldruga delavca, ki bi bil stalno zaposlen v Planici, za poldruga človeka pa naj

tolarjem, vendar je naš interes za Planico jasen. Mi smo to dokazali že s tem, da smo denarno pomagali pri urejevanju Planice že pred tekmo, ki je bila lani decembra, svoj del obveznosti pa bomo izpolnili tudi do svetovnega prvenstva v poletih. Upamo tudi, da bomo že letos tudi dobili zavod, ki bo skrbel za Planico. Planica je za Slovenijo prepomembna, da bi se z njo lahko igrali, čeprav je v preteklosti nosila s seboj kup problemov, posebno za naše ministrstvo pa je bila tragična smrt ene od udeleženk lanske prireditve. Zato smo se odločili, da bo Planica kraj, kjer se ne bo točil alkohol, in prepoved bo veljala tudi za tokratni marec. Planica naj bo kraj športa, rekreacije in zdravega življenja in taka naj bo ob skokih simbol Slovenije."

J.Košnjek

Inž. Janez Gorišek, skupaj z bratom Ladom konstruktor planiških skakalnic in že 25 let vodja najrazličnejših tekmovanj v Planici

ZAKAJ PA NE 200 METROV

Inž. Janez Gorišek je že v Libiji, kamor so ga kot statika poslali pomagat odpravljati posledice velikega potresa, razmišljal, kako bi Planica po dolžini skokov spet ujela Obersdorf in Kulm in si tako vrnila primat med skakalnicami. V Kulmu in Obersdorfu so takrat, v šesdesetih letih, že leteli 150 metrov, planiški rekord pa je bil 127 metrov, ki ga je dosegel Helmut Recknagel.

Najdaljši planiški polet Pjotr Fijas dosegel 194 metrov

Planica ni bila samo prizorišče poletov, ampak je bilo pod Poncami tudi deset final svetovnega pokala v skokih. Leta 1987 je bila vključena tudi velikanka.

Mednarodna smučarska organizacija FIS je tega leta odločila, da se bodo merili le skoki do 191 metrov, ki sta jih dosegala Felder in Nikaenen v Kulmu in Planici. Če bo kdo poletel dlje, dolžina ne bo uradna. V Planici se je leta 1987 to zgodilo.

Poljak Pjotr Fijas je poletel 194 metrov daleč, Norvežan Vegard Opaas 193 metrov, Felder pa je pri 192 metrih podrsal. Matjaž Debelak je letel 185 metrov daleč, Matjaž Zupan pa 184 metrov. Prireditev je uspela in pokazala, da so tudi tako dolgi in mogoče še daljši poleti povsem varni. Bo tokrat ob 60-letnici Planice poletel človek še dlje...

Danes Janez in snovalci modernih skakalnic razmišljajo, kdaj bo človek na smučeh poletel 200 metrov in več. Na planiški velikanki je to možno, samo ujeti bo treba trenutek, ko se bo splet vseh okoliščin iztekel najboljšo. Do magičnih 200 metrov manjka samo 6 metrov. Sedanji svetovni rekord v poletih je namreč 194 metrov. Janez Gorišek si je tudi na registrsko tablico svojega avtomobila dal napisati številko 200!

“Že leta 1966, ko smo izpopolnjevali velikanko in načrtovali polete okrog 170 metrov, smo mislili na 200 metrov. O tem sva veliko govorila z bratom inž. Ladom Goriškom. Elementi skakalnice so vsebovali tudi te rezerve,“ pripoveduje inž. Janez Gorišek, ki je že četrto stoletja tudi vodja vseh večjih tekmovanj v Planici. “Že najenostavnejši izračun je pokazal, da bi se dalo na naši velikanki s hitrostjo na naletu 115 kilometrov na uro skočiti 197 metrov. Začeli smo meriti, preračunavati in usklajevati čase letov, dolžine skokov, hitrosti na mizi in pri doskoku ter osi, po katerih se giba skakalec. Računali smo pospeške padanja in njihovo zmanjševanje zaradi zračnega upora. Upoštevali smo karakteristike skakalcev. Moj model je bil italijanski skakalec Nillo Zandanel, ki je leta 1964 v Obersdorfu skočil 144 metrov. Polet je trajal 4,2 sekunde. Na mostu je imel hitrost 106 kilome-

trov na uro, pri doskoku pa 126 kilometrov na uro. Ogromno smo merili tudi v Planici. Pri tem sta mi pomagala dolgoletni predsednik Planiškega komiteja Niko Belopavlovič in profesor telesne vzgoje ter nekdanji skakalec in trener Ivo Černilec.“

Kako je nastajala velikanka

Leta 1963 je bil inž. Janez Gorišek na planiški tekmi prvič šef odskočišča. Pokojni Tinček Mulej je Janeza in Rudija Finžgarja nahecal, da sta tudi skočila. To je bil za oba zadnji skok. Nič manj pomembno kot to pa je bilo Goriškovo srečanje s takratnim generalnim direktorjem Emone Francem Nebcem in odgovornim za slovenski šport Janezom Zemljaričem. Spraševala sta, kaj bi morali narediti, da bi Planica spet dobila primat v smučarskih skokih in koliko denarja bi bilo potrebnega za ureditev večje skakalnice. Za idejo se je ogrel tudi Stane Lavrič in maja leta 1963 je bil prvi sestanek o možnosti gradnje nove skakalnice ali modernizaciji in povečavi sedanje Bloudkove naprave. Na sestanku so bili Stano Pelan, dolgoletni planiški delavec in sodelavec inž. Stanka Bloudka, s katerim sta skupaj izdelovala tudi letala, Šubelj, Janez Gorišek, Boris Kristančič in Stane Lavrič. Janez Gorišek je imel takrat v predalu že načrte za povečavo Bloudkove skakalnice. Zasnova skakalnice je bila moderna. Mizo je inž. Janez Gorišek “potegnil“ za 15 metrov nazaj, sočasno pa je Miro Šubelj že tuhtal tudi o novi veliki skakalnici, ki bi nosila okrog 160 metrov.

“Projekt ni bil enostaven. Z bratom Ladom sva se o tem veliko pogovarjala in izmenjevala izkušnje. Za mnenje je bil vprašan tudi znani konstruktor skakalnice v Obersdorfu inž. Heini Klopfer. Zamisli je bilo več, bolj na skrivnem pa se je že iskal teren za novo velikanko. Rudi Finžgar je bojda to že naročil inž. Bloudku, ki je bil na tem področju zelo izkušen in je do potankosti poznal terene v Planici. Za njune dogovore smo zvedeli. Ustanovljen je bil tudi gradbeni odbor, v katerem smo bili moj brat Lado, Finžgar, Pelan, Šubelj in jaz. Okrog leta 1966 sva odšla z Rudijem Finžgarjem k Janezu Kerštajnu v Rateče. Šli smo na teren in iskali lokacijo za novo skakalnico. Odločili smo se za zemljišče, kjer je sedaj velikanka. Bloudek in Kerštajn sta ga pred tem že prehodila, mi pa smo vse še enkrat preverili, risali projekte in načine izdelave. Spominjam se, da smo imeli na papirju 11 variant profila,“ je povedal inž. Janez Gorišek.

Leta 1966 je kocka padla. Planiški komite se je odločil za to lokacijo velikanke. Delo je zupal bratoma Ladu in Janezu Gorišku. Leta 1969 je bila sedanja največja smučarska skakalnica na svetu zgrajena in leta 1969 je bila na njej prva tekma. Takrat je Norvežan Bjoern Wirkola potegnil na 160 metrov, leta 1972, ko je bilo v Planici prvo svetovno prvenstvo v

Dokončna zmaga poletov

Poleti na smučeh so se v Mednarodni smučarski organizaciji dolgo borili, da bi jih uradno priznali in uvedli svetovna prvenstva. Kongres FIS leta 1970 v Opatiji je polete priznal kot samostojno disciplino smučarskih skokov. Prvo svetovno prvenstvo je bilo zaupano Planici. Zmago poletov je potrdil tudi predsednik FIS Marc Hodler, ki se je udeležil prvega svetovnega prvenstva v Planici.

Poletih, pa so najboljši že leteli prek 170 metrov. Letalnica je prestala preizkus, projekt vrnitve svetov-

Walter Steiner prvi letalec sveta Od 24. do 26. marca leta 1972 je bilo v Planici prvo svetovno prvenstvo v poletih. Tekma je bila na novi, takrat 160-metrski skakalnici. Tekmovalo je 58 skakalcev iz 14 držav. Prvi svetovni prvak je postal Walter Steiner, ki je nadlje poletel 158 metrov. Drugi je bil Vzhodni Nemeč Heinz Wosipiwo, tretji pa Čeh Raška. Naš najboljši je bil Peter Štefančič na 10. mestu. Najdaljši na poletih so bili Finec Routsalainen s 162 metri, Steiner s 158 metri in Čeh Doležal s 154 metri. Steiner je skočil sicer 163 metrov, vendar je padel, Danilo Pudgar pa je skočil 145 metrov.

nega rekorda v Planico pa je bil končan. Uresničen pa je bil leta 1985, ko je sloviti Finec Matti Nykaenen skočil 191 metrov in Planici vrnil svetovni rekord, ki ga ima še danes. Leta 1987 je Poljak Pjotr Fijas skočil 194 metrov, Nemeč Kiese Wetter pa 196 metrov, vendar z dotikom.

Bo tokrat Planica prinesla magičnih 200 metrov? Do njih manjka samo dolgih ali kratkih 6 metrov.

J. Košnjek, slika G. Šinik

Dr. Saša Reicher je bil na prvi tekmi leta 1934 v Planici

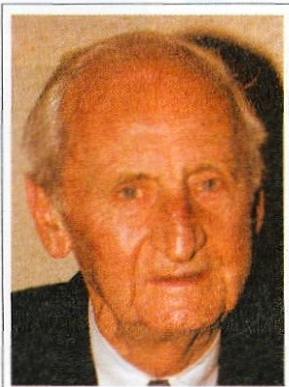
SLAVNIM NORVEŽANOM JE NOSIL SMUČI

Mož, ki je šest desetletij povezan s Planico, se spominja, da so 26. marca leta 1934, dan po veliki tekmi, slavne Norvežane z volovsko vprego odpeljali na železniško postajo v Rateče, odkoder so šli z vlakom na sprejem v Ljubljano.

Vlak je prišel v Ljubljano s precejšnjo zamudo, saj so ljudje na železniških postajah pozdravljali enkratne norveške skakalce z bratoma Ruud na čelu. Tudi v Ljubljani je bil pravi direndaj. Povorka z vojaško godbo na čelu je krenila pred Magistrat, nato pa v Kazino na slavnostni večer. Ljubljana je odprtih src pozdravila prve planiške junake.

Bolj kot to sta dr. Sašu Reicherju v spominu ostali prvi tekmi na novi Bloudkovi skakalnici, 4. februarja in 25. marca leta 1934.

"Takrat sem že pomagal inž. Bloudku v Planici. Neizmerno sem bil počaščen, da sem lahko na marčevski tekmi nosil Norvežanom smuči od izteka na vrh skakalnice, še posebej Sigmundu Ruudu. Še danes imam stike z njim, čeprav je on precej bolan in star 86 let. Sploh sem vse svoje življenje velik prijatelj Norvežanov. Oni so v naši Planici pokazali, kaj so smučarski skoki in so dejansko odprli našo Planico ter omogočili, da je svet zvedel zanjo in da je danes ta dolina to, kar je," pravi dr. Reicher. "Norvežani so bili takrat pojem smučarskih skokov. Leta 1932 je Sigmund Ruud že skakal čez 80 metrov. To je bil takrat svetovni rekord. Naš Bloudek je reagiral in začel razmišljati o gradnji skakalnice, za takratne razmere velike, ki bi nosila med 80 in 90 metri ali pa še malo dlje." Leta 1933 sta se inž. Stanko Bloudek in ljubljanski gradbenik Ivan Rožman lotila dela. Gradnjo skakalnice so financirali Jugoslovanska zimskošportna zveza s sedežem v Ljubljani, klub Ilirija in njen dom v Planici ter seveda oba graditelja, Bloudek in Rožman.

"Četrtega februarja leta 1934 je izvedel prvi skok na Bloudek - Rožmanovi napravi norveški trener Jahr. Skočil je 55 metrov. Nastopili so tudi naši. Franc Palme je skočil 55 metrov, Bogo Šraml 50, Tone Dečman 56 s padcem in Gregor Klančnik 46 metrov. Preizkus skakalnice je spremljalo okrog 2000 ljudi, ki so prišli v Planico s posebnim vlakom. Prava tekma pa je bila

25. marca leta 1934. Vzdušje je bilo enkratno. Pod skakalnico se je zbralo blizu 4000 ljudi. Prišla sta brata Birger in Sigmund Ruud, olimpijca in nosilca olimpijskih kolajn in prvaka, z njima pa še Urdall, Sorensen, Ulland in Hallstadt. Iz Avstrije je prišel Gregor Hoell, izmed naših pa se najbolj spominjam Albina Novšaka in Franca Palmeja. Tekma je bila enkratna. Novšak je skočil 66 metrov, Palme pa okrog 60 metrov. Sigmund Ruud je potegnil na 86 metrov, drugič pa na 95,5 metra, vendar je padel. Birger Ruud pa je pri 92 metrih stal in to je bil takrat najdaljši priznani skok na svetu. Ob tem skoku so ljudje vzklikali od navdušenja. Ob izteku skakalnice je stala hišica, ki smo ji pravili Cipernik. Tam je dobil vsak skakalec čaj, nato pa vino in klobaso," se spominja prve velike tekme v Planici, katere 60-letni jubilej slavimo letos, dr. Saša Reicher. Birger zna priti v Planico, saj je kljub 84 letom še kar pri močeh, je prepričan dr. Reicher. Shranjeno ima brezplačno vstopnico, ker je pomagal na prireditvi, pa fotografijo Sigmunda Ruuda s podpisom

Cena vstopnice in vlaka

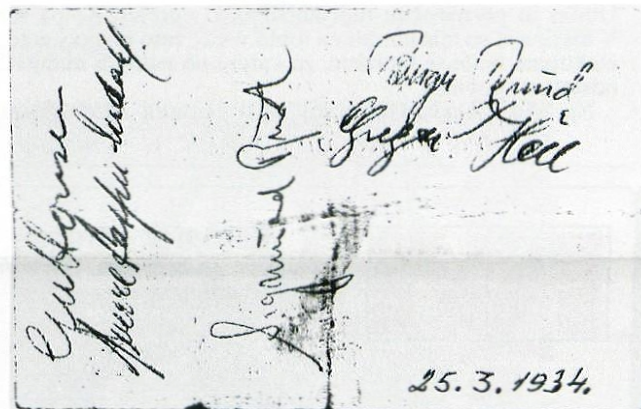
Zanimivost iz planiških spominov našega sogovornika. Za tekmo 4. februarja leta 1934 je vozovnica za vlak iz Ljubljane do Rateč in nazaj stala 28 dinarjev, vstopnina za tekmo pa je bila 10 dinarjev.

vseh Norvežanov. Marca pred 60 leti je bila v Planici vsa takratna politična smetana, tekmo pa je fantastično prenašal starosta radijskih reporterjev profesor Drago Ulaga.

Dr. Saša Reicher je bil zraven pri vseh velikih dogodkih, ki so

Brezplačna vstopnica za skakalne tekme v Planici dne 25. marca

se desetletja kasneje zgodila v Planici. Videl je polet Norvežana Andersona leta 1936 na 99 metrov in istega leta 18-letnega avstrijskega skakalca Seppa Bradla, ki je kot prvi človek poletel prek 100 metrov. Legendarni Sepp je skočil 101 meter. Planica je takrat dokončno postala vodilna v smučarskem skakalnem športu in tega primata do danes ni in ni hotela spustiti iz rok.

J.Košnjek, slika G. Šinik

Kdo je dr. Saša Reicher

Dr. Saša Reicher je doma v Ljubljani, njegov dom pa je tudi na Bledu. Rodil se je leta 1915, je doktor prava in ekonomist. Študiral je v Ljubljani in v Rimu. Danes je upokojenec. Takoj po vojni je bil v Rdečem križu zadolžen za pomoč Jugoslaviji, potem pa je bil do upokojitve leta 1980 zaposlen v gozdarski in lesni industriji, nazadnje kot namestnik direktorja sozda Slovenijales. Sprva je bil alpski smučar in je leta 1935 na

Ratečani pravijo

Planica naj bo tudi naša

Karkoli se bo v prihodnje počelo v Planici in sploh v okolici Rateč, ne bo uspešno brez soglasja in dogovarjanja z Ratečani.

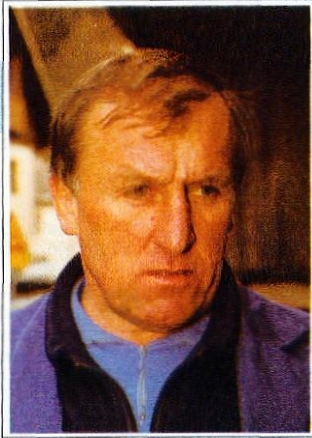
Predsednik krajevne skupnosti Rateče Franc Kajžar soglašja s pripravo ureditvenega načrta za Planico vključno z območjem Rateč. "Vse, kar se je doslej delalo v Planici, je bila večinoma improvizacija, ureditveni načrt pa bo omogočal načrtnije delo. Pri tem smo pripravljene na sodelovanje s planiškim komitejem in za dogovore, saj bi bilo najslabše, če bi se ena in druga stran zapirali sami vase. Ureditev Planice Ratečam lahko koristi. Samo tekme nam malo prinesejo. Če pa bi bila Planica urejena in bi se v njej skozi vse leto kaj dogajalo, bi imela tudi vas večjo korist, predvsem pa nove zaposlitve. Veliko ljudi je na Jesenicah ostalo brez dela, prav tako pa tudi v Beli peči v sosednji Italiji. Menimo tudi, da bi morali biti Ratečani, bodisi kot lastniki parcel, kot agrarna skupnost ali kot krajevna

skupnost ter morda kot občina vključeni v vodenje novega Zavoda Planica, ki ga nameravajo ustanoviti državam smučarska zveza in občina. Tudi sedež zavoda bi moral biti v Ratečah," je povedal "rateški župan" Franc Kajžar.

"Postopek vračanja premoženja agrarni skupnosti, ki je bila pred letom 1949 lastnik zemljišč, kjer je iztek planiških skakalnic, razen tega pa je imela zemljo tudi po in ob vasi in v

Karavankah, se končuje. Premoženje je bilo knjiženo na lastnike, ki so 103. Za 101 je postopek rešen, za dva se pa rešuje. Agrarna skupnost, ki pri nas od leta 1949

dalje ni delovala, njen del v Italiji pa je, bo spet lastnik okrog 1600 hektarov zemlje, od katerih jih je okrog 750 v Italiji. Razen tega imajo dvolastniki z naše strani v Italiji še okrog 2300 hektarov zemlje," je povedal tajnik krajevne skupnosti Jože Brudar. "Agrarna skupnost deluje po statutu, sprejetem leta 1939, register deležnih pravic pa je bil sprejet leta 1912, v njem pa je 2850 deležnih pravic. Najvišje število deležev je 60, najnižje pa 12. Temu primerne so pravice in obveznosti lastnikov deležev. Kdor jih ima nad 30, ima pravico do dveh glasov, kdor pa pod 30, pa ima en glas. Sedaj imajo knjižni lastniki deležev, ne glede na njihovo število, po en glas," je pojasnil Jože Brudar.

J.Košnjek, foto G. Šinik

Pomlad v Merkurjevem trgovskem centru DOM Naklo

Pomlad je čas prebujanja narave in tudi čas, ko največ postorimo v naši hiši in na vrtu. Prav zato so v Merkurjevem trgovskem centru Dom Naklo pripravili vse potrebno, da se pri spomladanskih opravilih ne bomo znašli v zadregi. V prodajnih oddelkih boste našli ves elektro material, vodovodni material, vijake in okovje, električno in ročno orodje, barve in lake, čistila, gozdarsko orodje, vrtnarsko orodje in pripomočke, namakalne sisteme, rastline, hrano in pribor za male živali in gradbeni material.

Na gradbenem oddelku vam nudijo vse za hišo - od prvega zidaka do zadnjega strešnika, poleg tega pa tudi dimnike, okna, vrata in parket. Imajo tudi vse za hitro toplotno izolacijo vaših bivalnih prostorov. Večina kupcev ne ve, da so v trgovskem centru Dom pripravili tudi izdelke barvne metalurgije, in železne profile vseh dimenzij, ki vam jih odrežejo tudi po vaših merah. Če imate v hiši stisko s prostorom, se lahko odločite za nakup lesene vrtnice hišice, od tiste najmanjše, ki meri v širino in dolžino poldrugi mete, r do tiste, ki je široka in dolga tri metre in pol. Tudi vaš kuža bo vesel, če bo imel svoje domovanje, zanj pa boste lahko kupili pasjo hišico.

Poleg tega imajo v trgovskem centru Dom tudi vse za vodovodno napeljavo, odtočne cevi, mešalne baterije Unitas in po naročilu tudi kopalniško opremo Kolpa san. V merkurju so mislili tudi na toplo vodo, zato imajo v zalogi električne bojlerje Gorenje, za katere ob nakupu nudijo 20 odstotkov popusta.

Na elektro oddelku boste lahko izbirali med različni

vrstami stikal, vtičnic, električnih žic in kablov ter telefonskih priključkov. Za novo zgrajeno hišo pa boste potrebovali tudi električno omarico z varovalkami in električni števec.

Kdor je sam svoj mojster, bo v hiši največ in najceneje naredil sam, seveda s primernim orodjem. Na oddelku z orodjem v trgovskem centru Naklo imajo izvijače, ključne klešče žage in še marsikaj drugega, med električnim orodjem pa pestro izbiro priznanih proizvajalcev Black&Decker, Bosch in Iskra.

Ko je hiša postavljena, jo je potrebno pobeliti, kasneje pa barvo tudi obnavljati. Oddelek z barvami in laki nudi vse barve za les, brezbarvne lake na vodni osnovi, lake za parket, lepila za les, parket, ploščice, plastiko, steklo, kera-

miko, stiropor in usnje.

Zgodaj spomladi je tudi veliko dela v gozdu. Za gozdarje imajo v trgovskem centru Dom vse od motornih žag, mečev, verig, srpov in sekir, do zaščitne opreme za gozdarje, kamor sodijo očala, obleke, čelade, čevlji in maske.

Ljubitelji živali bodo med prodajnimi policami našli hrano za pse, mačke, ptice, hrčke in ribe. Imajo tudi opremo za akvarije, ptičje hišice in kletke, različne pripomočke za nego vaših ljubljencev, igrače, povodce, ovratnice in še veliko drugega.

V Trgovskem centru Dom boste našli še marsikaj. Izbirali boste lahko med različnimi pergolami, tlakovci in fontanami. Imajo tudi okrasno grmičevje, veliko različnih vrst in sort semen, zelenjavnih in cvetočih rastlin ter sadike raznega sadnega drevja.

Za prijetno bivanje ni pomembna le zunanja ureditev vašega doma. Bivalni prostori bodo lepši, če jih boste okrasili s sobnimi rastlinami, svilenimi cvetjem in aranžmaji iz suhega cvetja. Dobili boste tudi vse, kar potrebujete za spomladansko presajanje sobnih rastlin in razne okrasne keramične predmete.

Če imate svoj vrt že urejen, pa boste potrebovali kosilnico, grablje, ročne sejalnike in sadilne kline. Z zalivanjem pa bo najmanj dela, če se boste odločili za namakalni sistem.

Še veliko zanimivega je v ponudbi trgovskega centra Dom v Naklem, zato bo najbolje, če si boste njihovo ponudbo ogledali kar sami. Odprto imajo vsak dan od 9. do 19. ure, ob sobotah pa do 12. ure. Za vse podrobnejše informacije lahko zavrtite telefonsko številko 064/47-393.

Mercator - Meso
- Izdelki
Škofja Loka

Naš program mesnih izdelkov prav gotovo poznate, verjetno pa ne veste, da smo v letu 1993 dobili 13 odličij - znak SLOVENSKE KAKOVOSTI, ki jo prejmejo samo izdelki, ki povsem ustrezajo vsem strogim organoleptičnim kriterijem.

Vse nagrajene izdelke: dietna šunka, pizza šunka, stiška domača salama, suha domača klobasa, kranjska klobasa, cabanos - pikantna palčka, gotojška klobasa, sorška klobasa z graham, hrenovke v pečeni panceti, jetrna pašeta v ovitku, gorenjska zaseka, zasabasa trajna klobasa in pikantna klobasa, vam predstavljamo na barvni fotografiji in jih je možno poleg ostalega našega programa dobiti v vseh naših in drugih poslovalnicah širom Slovenije.

Priporočamo pa vam tudi naš BUTIK - MESKO v Škofji Loki, Mestni trg 20, kjer vam nudimo odlične domače kolone, vse nagrajene izdelke in kot novost ponudbo konjskih dobrot, divjačinskih specialitet, zmraznjene ribe ter kakovostna buteljčna vina in še kaj. Cenjeni kupci, obiščite nas, saj smo pravi naslov za mesne dobrote, kjer boste izbirali po vašem okusu in se prepričali o naši ponudbi in kakovosti.

M - MESO - IZDELKI

OLJE

CEKIN

Samo najboljšo je dovolj dobro

Mercator - Oljarica Kranj

za solate, pečenje, cvrenje...
za vse vrste priprave hrane
za vsak okus, za vse zahteve

Tudi planiške značke so nekaj posebnega

Borut Razinger jih ima 455

Navdušeni zbiralec značk Borut Razinger s Hrušice je izdal prvi katalog planiških značk leta 1985, sedaj pa bo v samozaložbi izšel drugi, v katerem bo 455 značk.

Borut Razinger je dolgoletni zbiralec značk. Ko se jih je v njegovi zbirki nabralo okrog 5000, je začel izločevati samo planiške in tako je nastajala posebna zbirka. Tokratni poskus katalogizirati značke, povezane s planškimi prireditvami, ni prvi. Prva dva sta bila leta 1976 in 1978, vendar v njih ni bilo vse "čisto", saj so bile v seznam uvrščene tudi značke falsifi-

znanimi "planičani".

Sedaj, ob 60-letnici Planice, izdaja Borut Razinger v samozaložbi nov, doslej najpopolnejši katalog planiških značk. V njem bo 455 značk. Manjkalo jih bo samo 10, ki so bile izdane ob planških prireditvah od leta 1934 dalje. Ob vsaki znački bodo podatki, kdaj je bila izdana, za katero tekmo, iz kakšnega materiala je bila izdelana,

ral prispevati 10 tisoč mark), zato je na Jesenicah našel nekaj sponzorjev. Katalog oziroma almanah bo prodajala na svojih kioskih v Planici Tobačna tovarna Ljubljana, format pa bo B-5. Ljubiteljstvo Boruta Razingerja bo torej pomagalo, da bomo končno dobili zbirko pravih, neponarejenih planških značk. • J. Košnjek, slika G. Šimik

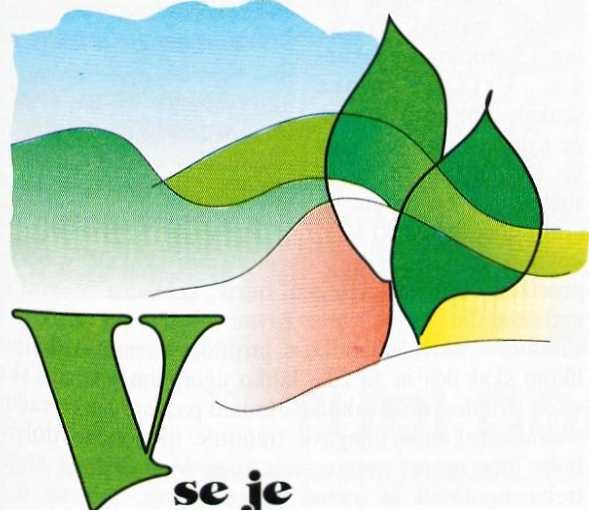
TERMOTERVOL

Leta 1985 je Razinger sam izdal katalog, prečistil zbirko in po mnogih preverjanjih izbral res prave in verodostojne planiške značke. Ker je po poklicu kemik, mu preverjanje ne dela preglavic, po letu 1983 pa je obiskal nad 50 ljudi, ki so bili tako ali drugače povezani s Planico in preverjal, ali so posamezne značke prave ali ne. O izvornosti značk se je pogovarjal z Albinom Novškom, Jožetom Dovžanom, Karlom Klančnikom, Jožetom Langusom, dr. Danilom Douganom, Mihom Dermotom, Stanislavom Jerašo, Juretom Potočnikom, Dragom Ulago, Svetozarjem Gučkom, Vilijem Bernikom, Brankom Ahčinom, Minco Rabičevom, Malči Polda, Jožetom Knificem, Jožetom Zidarjem, Božom Jemcem, Jožetom Koširjem, Sandijem Kotnikom, Matom Krznaričem, Francem Smolejem, Nikom Križancem, Vilijem Vrhuncem, Zvonimirjem Djukičem, Stankom Smolejem, Petrom Štefančičem in še z nekaterimi bolj ali manj

kakšne so njene dimenzije, ali je bila neuradna, uradna ali službena, kdo jo je izdelal in v kakšnih barvah je bila izdana. Borut Razinger je v dosedanem zbiranju namreč ugotovil, da se je med planškimi značkami znašlo kar precej ponaredkov, da so bile značke dodatno srebrne, ponikljane, barvane in lakirane, našel pa je tudi primere "surovcev", ko so zbiratelji značke namočili v nitro lak, ki je originalne barve uničil, potem pa so jih na novo pobarvali. Razingerju zato pride prav njegovo kemijsko znanje, razen tega pa želi iz planških značk, ki krožijo, izločiti najrazličnejše ponarredke.

Kakšna je bila značka za prvo prireditev leta 1934 v Planici? Ena značka je bila tanka iz bakrene pločevine, druga pa je bila iz debele pločevine iz novega srebra. Novo srebro ali alpaka je zlitina cinka, bakra in niklja.

Borut Razinger bo katalog izdal v samozaložbi. S planškim komitejem ni našel skupnega jezika (sam bi mo-

se je lepše, ker...

Lepota pokrajine ima lahko poseben čar. Temu botrujejo tudi prijetno osebno počutje, razigranost in občutek sproščene varnosti.

zavarovalnica tlija d.d.
novo mesto

Simbol prijazne prihodnosti

Gorenjska Banka
d. d. Kranj

NOVOSTI NA BRNIŠKEM LETALIŠČU!

RESTAVRACIJI ODPRTEGA TIPA:

- samopostrežna restavracija **IKAR**

(raznoverstna prehrana, družinska kosila s kar 12 MENUJI...)

- restavracija **Edvard Rusjan**

(solatni bife, domače posebnosti, ribje jedi, sladice...)

Gostje restavracij boste parkirali brezplačno!

NA VOLJO SO VAM TUDI VEČNAMENSKI SALONI:

MODRI - 10 sedežev, VIP - 30 sedežev, BIZNIS - 50 sedežev

Rezervacije sprejemamo po telefonu: **064/26 15 90**

OTVORITEV PRENOVLJENE RAZGLEDNE TERASE - 25.3.1994

Odpri bo vse leto; na njej pa se boste lahko okrepili s prigrizkom, sladoledom, sladicami...

Izjemen razgled je tudi z zaprtega dela terase

A&S d.o.o.

LETALIŠČE LJUBLJANA

A&S d.o.o.

LETALIŠČE LJUBLJANA

POČITNICE V BRUNARICI NA KRVAVCU!

Izredno ugodne cene polnih in polpenzionov

Rezervacije po telefonu: 064/26 15 90, 21 35 60

Kraljeve mesnine kraljujejo

Visoka kakovost

46 medalj in priznanj na 31. mednarodnem kmetijsko-živilskem sejmu v Gornji Radgoni '93 ter zadovoljni kupci potrjujejo visoko kakovost.

Celovita paleta izdelkov

Vse vrste suhomesnatih izdelkov, trajne salame, klobase, pripravljena hrana v konzervah in kraške specialitete iz ene najstarejših pršutarn Lokev pri Sežani.

Dolgoletna tradicija

Izdelke KM odlikuje več kot 30 let nenehne skrbi za razvoj in spremljanje kakovosti.

NAJBOLJŠE IZ MESA

Pokrovitelj reprezentance SLOVENIJE na svetovnem prvenstvu v smučarskih poletih

Dr. Božidar Brudar, jeseniški župan in doktor elektrotehničnih znanosti, se je lotil projekta Fizika smučarskih skokov

SKAKALEC JE S TELESOM IN SMUČMI RAVNA LETEČA PLOSKEV

“To je predpostavka, na kateri temelji moja raziskava. Treba jo bo še preveriti in verificirati, končni rezultat pa je lahko formula, ki bo zanimiva za skakalce, trenerje in konstruktorje skakalnic. Raziskavo bom opremil še z dodatnimi podatki in televizijskimi posnetki posameznih skokov in z vplivom raznih dejavnikov na skakalca in njegov skok. Zato tudi ne trdim, da vse, kar sem ugotovil drži,” pravi jeseniški župan dr. Božidar Brudar, ki je svoj projekt o fiziki smučarskih skokov prijavil kot raziskovalno nalogo na ministrstvo za znanost in tehnologijo.

Dr. Brudar svojih spoznanj trenerjem še ni uspel razložiti, ker enostavno ne pridejo skupaj. Eni ne poslušajo, drugi pa nimajo časa. Tako bo zanimiva raziskovalna naloga prvič predstavljena strokovni javnosti 17. marca, na začetku svetovnega prvenstva v poletih, ko bo v Planici sestanek podkomisije FIS za smučarske skoke.

Županska funkcija je dr. Božidarja Brudarja večkrat pripeljala pod planiške in nekatere tuje skakalnice. Pozoren je postajal na obvestila o hitrosti na mostu in kasnejših objav dolžin skokov. Hitrosti na mostu se praktično niso razlikovale, mogoče za plus ali minus en odstotek, dolžine skokov pa so bile včasih zelo različne. Dr. Brudarja je “žrla” ta razlika v dolžinah kljub majhnim razlikam posameznih skakalcev pri hitrosti na mostu. Že lansko skakalno sezono se je lotil te problematike, temeljiteje pa le-

telesne teže in teže smuči. To zmorejo le redki. Miza pa je vedno nagnjena malo navzdol, zato sem lahko eksperimentiral s kotom dviga smuči. Če je skakalec smuči preveč dvignil, ni letel daleč. Uporabil sem različne stopinje nagiba smuči in skakalca na mostu in tik po prehodu v zrak. Ugotovil sem predvsem to, da nikdar ne sme biti kot nagiba skakalca ali smuči tako velik, da bi bila vsota kotov tega nagiba plus nagiba navzdol večja od 90 stopinj. Če je več, je zrak zaviralni dejavnik. Skakalec v tem primeru zaradi zračnega upora skoči manj kot če bi skakal v brezračnem prostoru. Dokaz so slabi skakalci. Preveč dvignejo smuči, zato jih hitro zabije na doskočišče. Povsem vodoravna drža smuči ob odskoku je nemogoča. Vprašal sem se: kaj če bi skakalec rotiral. Z mize bi šel na primer pod kotom 30 stopinj, med letom pa bi nagib spreminjal navzdol in lego

potrdil tudi strokovnjak FIS iz Švice, ki je prišel k nam merit velikanko v Planici. Dejal je, da skakalec ne sme na mostu nikdar potrošiti vse svoje energije in se poskušati odganjati od tal, ampak mora del svoje energije prihraniti za let oziroma vrtenje. Kolikšna naj bi bila idealna odstotka te energije ne vem, vendar ta trditev drži. Kdaj se sila, ki skakalca odbija od doskočišča, pojavi. Ugotovil sem dva pogoja. Kot, pod katerim se giblje težišče, naj bi bil večji, blizu 45 stopinj. Dosežena pa mora biti tudi sorazmerno velika hitrost. Če skakalec ujame oboje, je velika verjetnost, da ga bo neslo stran. Jaz sem skakalcem večkrat svetoval, naj potem, ko preletijo 100 metrov, rahlo povečajo nagib, pa bodo jadrali. Na velikanki lahko pride to še posebej do izraza. Kot leta težišča bo sorazmerno velik, ker je skakalnica dolga, proti koncu poleta pa bodo tudi velike hitrosti,” pove analiza dr. Božidarja Brudarja.

Pomen preciznega odziva

Dr. Brudar pravi, da so se enkrat v Obersdorfu že pripravili, ali škarjasti oziroma V slog povečuje ali zamnjuje trenje. “Po moje to ni toliko pomembno. Važno je, da skakalec s svojim telesom in smučmi naredi veliko površino,” pravi. “Zato je zame pomembno vprašanje, kdaj naj skakalec razširi smuči. Po moje takoj, sicer ga bo že začelo vleči k tlem. Računam tudi sile, ki vplivajo na skakalca pri doskoku. Problematici so kratki skoki in pri takih noge skakalca zelo trpe. Doskoči trdo kot bi skočil z višine petih metrov.

Problem je zaletišče. Koristno bi bilo uvajati kratke in strme. Skakalec bi moral začeti z vrtenjem sebe in smuči čim prej. Vendar mora biti vrtenje majhno, kvečjemu 15 stopinj na sekundo. Vrtenje mora skakalec prinesiti v zrak že z mize. Če se skrči, ga ne bo sukalo, če pa se stegne, ga bo vrtelo in neslo dlje. Švicarski strokovnjak dr. Gasser trdi, da mora biti skakalčev odziv tako precizen, kot je precizen odziv skakalca v vodo. Moj matematični model leta ravne plošče po zraku, ki ga simuliram na računalniku s profilom raznih skakalnic in z likom skakalca in za zdaj lahko ugotovim pozicije skakalca vsaki dve desetinki sekunde, kmalu pa bom lahko računal na stotinke sekunde, njegove trenutne in končne dolžine ter linije leta, ne pojasnjuje vseh fines. V naslednjih etapah bo treba ugotoviti še razne druge vplive. Ali so ti vplivi avtonomni, ali so neodvisni in kateri vpliv je najpomembnejši. Če bo moja predpostavka potrjena, bi bil končni rezultat lahko neka formula, uporabna za skakalce, trenerje in konstruktorje skakalnic. Tudi televizijske prenose skokov bi lahko popestrili. Ob snemanju leta skakalca bi lahko hkratno pokazali idealno izveden skok, ki bi pokazal, kje ga je skakalec polomil. Ponujam torej nekaj idej, ki bi zmogle izboljšati smučarske skoke. Vsekakor pa bi kazalo poskusiti z nagibom skakalca pod vodoravno lego proti koncu leta. Nagniti bi se moral vsaj toliko navzdol kot je nagib odskočne mize in to predvsem pri poletih,” je eno od spoznanj dr. Božidarja Brudarja, ki je na svojem računalniku programiral že veliko skokov. Najdaljši je bil 260 metrov. 200 in nekaj več metrov pa ni noben problem.

Vzgonski veter pomaga

Vzgonski veter je topel zrak, ki se zaradi segretja ozračja ob vnožju skakalnice dviga proti vrhu skakalnice. Dr. Božidar Brudar ugotavlja, da vzgonski veter, ki se dviguje deloma tudi navpično, povečuje relativno hitrost. Če leti na primer skakalec 108 kilometrov na uro in če ima kontra zrak hitrost 3,6 kilometra na uro, znaša skupna hitrost 111 kilometrov na uro. Če leti skakalec 100 kilometrov na uro, vzgonski veter pa piha navzgor z 10 kilometri na uro, skakalec občuti 110 kilometrov na uro. Vzgonski veter mu torej pomaga z 10 odstotki. Vse sile, ki pa v tem primeru delujejo na skakalca, so pa za 20 odstotkov večje. To pa je že zračna blazina.

Priložnost je planiška velikanka

Planiška velikanka bo priložnost za potrditev mojih predpostavk, meni dr. Brudar. Kdor bo preletel 140 metrov in bo imel možnost in pogum postaviti se še malo “na glavo”, bo letel proti 200 metrom ali čez. Dokazi za to so poleti najboljših tujih in naših skakalcev. Tudi nevarno ni, saj tisti, ki tako skače, pristaja izredno mehko in tekoče.

Če je bila hitrost na mostu na primer 90 kilometrov na uro, se med letom, tudi zaradi prostega pada, bistveno ne povečuje. Lotil sem se izdelave matematičnega modela. Predpostavil sem, da je smučar s smučmi in s svojim telesom ploskev. Če leti po zraku, prihaja do upora. Na to ploskev delujejo pravokotno določene sile. Vprašal sem se: če je smučar s smučmi vred neka ravna ploskev in bi se gibal po zraku s hitrostmi, ki so znane, kako daleč bi taka ploskev letela in kakšne sile bi nanjo delovale. Nastavil sem si sistem dveh diferencialnih enačb drugega reda. Rešitve teh enačb so koordinate, ki določajo lego smučarja oziroma ploskve v zraku. Naletel sem na nekatere neznanke. Ne vem na primer, kolikšen je resnični zračni upor. Pojavilo se mi je tudi vprašanje, kaj bi bilo, če bi smučar oziroma ploskev pristo padala in bi jo vrgli iz helikopterja. Kako bi se gibala. Zanesljivo bi enakomerno pospešeno padala, če zraka ne bi bilo. Ker pa zrak je, se pri določeni hitrosti le-ta ne povečuje več. Spraševal sem se, s kolikšno hitrostjo bi padal skakalec v škarjastem slogu. Zračunal sem, dabi prišla njegova hitrost do 90 kilometrov na uro, dlje pa ne. Nato sem računal, kam bi ta skakalec doskočil. Prišel sem do zanimivih ugotovitev,“ razlaga rezultate svojih raziskovanj dr. Božidar Brudar.

Od letenja k jadraniu

“Skakalec se na mostu ne more odriniti v zrak, ker ne more dvigniti svojega težišča, ki ga je imel na mizi. Če se odžene naprej, vodoravno, gre tudi težišče vodoravno naprej, vendar mora skakalec v četrto sekundo razviti silo, ki je 1,6-kratnik

tošnje zimo.

“Gledal sem lete skakalcev in prišel do prepričanja, da je to vodoravni met, kot se fizikalno temu reče. Če neki predmet vodoravno vržeš, pada po paraboli navzdol. Zračni upor je pri tem izjemno pomemben. V bistvu je zelo preprosto. Napovedovalec pove za skakalca hitrost na mostu, nato vzameš štoparico in odmeriš čas leta in lahko izračunaš dolžino skoka.

Hitrost na mostu ni odločilna

Še ena zanimivost iz analize dr. Brudarja. Analiza tekem, tudi v Planici, pokaže, da hitrost ne vpliva na dolžino skoka. Najboljši, Bredesen, Goldberger, Okabe, Kasai in Weisflog, niso imeli največjih hitrosti, pa so leteli daleč. Vsi so v zraku spreminjali nagib. Naši so imeli večinoma velike hitrosti na mostu, pa so vsi pristali v področju skoka ali ponesrečenega skoka. Najboljšim sta se najbolj približala Meglič in Kladnik. Hiba je torej izvedba skoka, zato so bile razlike v dolžinah tudi 30 in več metrov na 120-metrski skakalnici.

smuči prilagajal nagibu hrbitišča skakalnice, ne pa ležal na smučeh vodoravno. Računalniški poskus je pokazal, da se pojavi neka sila, ki skakalca odbija oziroma ga nese stran od hrbita skakalnice. Skakalec začne jadрати. Lani sem gledal japonskega skakalca Kasaia. Na 120-metrski skakalnici je šel trikrat zapored skoraj 140 metrov. V zraku so bili med letom najvišja točka njegovega telesa in smuči, torej leteče ploskve, čevlji. Tudi moj izračun je to potrdil. Tako jadrajajo na primer Bredesen, Weisflog in pri nas Meglič. Analiziral sem rezultate decembrske tekme za svetovni pokal v Planici. Pred seboj sem imel vse papirje, od podatkov do hitrosti do dolžin in končnih uvrstitev. Tudi podatki o skakalnicah so znani. Poznal sem torej hitrosti na mostu, nisem pa vedel za zračni upor in pod kakšnim kotom so se odrinili na mizi. Zračunal sem, kam bi lahko skočili. Analiza je pokazala, da so vsi, ki so leteli najdlje, v zraku vrteli svojo lego. Z mostu so šli pod približnim kotom 30 stopinj, potem pa so lego svojega telesa in smuči, torej ploskve, prilagajali skakalnici. Nauk je vsaj zame jasen. Skakalci se morajo učiti vrteti svojo lego v zraku in se med letom malenkostno nagibati naprej. Moje razmišljanje je

Kaj je skok in kaj polet

Avtor raziskovalne naloge ponuja smučarski skakalni stroki tudi definicije ponesrečenega skoka, uspelega skoka in poleta. Ponesrečen skok je tisti, pri katerem je bil zrak zavora in je bila dolžina krajša kot če bi skakalec skočil v brezračnem prostoru. Uspeh skok je tisti, pri katerem je bila krivulja leta nekje med ravno črto in parabolo, ki bi jo skakalec imel v brezračnem prostoru. Zrak ni bil zavora, ampak je bil delno izkoriščen. Polet pa je skok, pri katerem se skakalec oddaljuje od hrbita skakalnice. Poleti so nad 130 metrov dolgi skoki na 120-metrski skakalnici v Planici.

Primož Ulaga, najuspešnejši slovenski skakalec z devetimi zmagami na tekmah svetovnega pokala

DENAR BODO DOBILI SAMO NAJBOLJŠI

Nerazumljivo se mu zdi, da se pri nas tako hitro izgubljajo talenti, ki so eno leto odlični in si že ustvarijo ime, drugo leto pa zginejo. Slovenija mora obdržati stik s skakalnim vrhom in biti vsaj na posamezni tekmi med favoriti, sicer bo zanimanje za skakalni šport med sponzorji opešalo. Denar bodo namreč dobivali samo najboljši in ta čas se hitro bliža.

Primož, očitno se od skakanja ne morete in ne morete posloviti. Na državnem prvenstvu (pogovor je bil narejen na državnem prvenstvu konec januarja v Planici - op.p.) niste samo gledalec, ampak tudi tekmovalc.

“Včeraj sem tekmoval za ekipo Ilirija Center, danes počivam, jutri pa bom nastopil na malih poletih. Zábavno je. Težko je povsem prekiniti s skakanjem, ki ti je zlezlo pod kožo. Še vedno je užitek povzpeti se na vrh skakalnice, si pripeti smučji in spustiti v dolino.“

Kaj sedaj, ko ste nehali aktivno tekmovali, počenjate v življenju?

“Ukvarjam se s športnim marketingom. V Ljubljani na Kotnikovi bom v kratkem odprl trgovino. To je v bližini železniške postaje.“

Kaj menite o sedanji generaciji naših smučarskih skakalcev?

“Včasih sem bil dosti samokritičen in zato tudi za sedanjo generacijo lahko rečem, da bi bila lahko boljša. Šport je prišel v obdobje, ko se bo morala vsaka športna panoga pobrigati zase in zase tržiti in samo dobri ter uspešni bodo imeli dovolj financ. Dajanja ne bo več. Sedaj bo samo investiranje raznih podjetij, ki bodo preko nekega športa pričakovala povratni učinek. Jaz bi recimo trenutno vlagal v alpske smučarje, zanimivih pa je tudi nekaj kolektivnih športov. Hokej je zelo zanimiv, saj ima velik odziv v medijih in med gledalci. Nogomet pa nikakor ne more iz povprečja. Vsaj za Ljubljano to velja. Vendar je nogomet šport, v katerega se bo zanesljivo največ vlagalo. To je šport, ki ga je vsak vsaj enkrat igral. Zato je po svoje lažje zbirati denar, vendar pa ga je treba veliko več, ker je več igralcev in apetiti rastejo. Končno pa je dvakrat tedensko objavljeno v vseh medijih in z nastajanjem raznih zasebnih televizij bo na ekranih še več nogometa.“

V kateri šport vi trenutno vlagate?

“Jaz sem trenutno pri skakanju. Skupaj z Velenjčani smo organizirali poleti skakalno prireditev, na kateri je nastopil tudi Andreas Goldberger, zmagovalc lanskega svetovnega pokala v smučarskih skokih. Ob njem pa tudi Ernest Vettori kot olimpijski zmagovalc. Pa tudi Sakala, tako da je bilo dosti zanimivo število nastopajočih. To je tekma na izpadanje, tako kot pri tenisu. To zadevo bomo peljali naprej, jo zboljševali in sodelovali s podjetji, ki so že v igri. Tudi smučarsko skakanje postaja šport, v katerem igra denar veliko vlogo. Imeti moraš nagradni sklad, pa pridobiti dobre tekmovalce, saj brez dobrih tekmovalcev ni dobrih sponzorjev, televizije in drugih medijev. To je krog, ki se stalno vrti.“

Rina Klinar, predsednica jeseniškega izvršnega sveta

TUDI DOMAČINE JE TREBA VPRAŠATI

Krajevna skupnost Rateče mora pri urejevanju in načrtovanju razvoja Planice imeti aktivno vlogo, meni predsednica jeseniškega izvršnega sveta Rina Klinar.

Jeseniška občina je izkazala interes za prostorsko ureditev Planice in celotnega zgornjega dela Zgornjesavske doline ter za vzdrževanje objektov v Planici ter za varovanje tega dragocenega dela Slovenije tudi s tem, da je bila med naročniki rešitev urejanja Planice, ki jih je izdelal Urbanistični inštitut Slovenije. Ker urejevanje tega dela jeseniške občine ne more mimo volje in soglasja tod živčih ljudi, je bila prva razprava v Ratečah in to še pred začetkom izdelovanja projektov, je povedala predsednica izvršnega sveta jeseniške občine Rina Klinar. Kraj mora s Planico dihati in v njenem razvoju videti eno od priložnosti za prihodnost. Če Rateče in celotna Zgornjesavska dolina ne bosta pripravljena živeti s Planico, potem s prihodnostjo te doline ne bo nič. Jeseniški izvršni svet bo na eni od prihodnjih sej razpravjal o pismu o namerah, ki ga je ministrstvo za šolstvo in šport poslalo jeseniški občini, Smučarski zvezi Slovenije in Komiteju

Planica, v njem pa so osnove organizacije bodoče skrbi za Planico in njene objekte. Stvari je treba pravno urediti, odnosi morajo biti čisti, med vsemi sodelujočimi pa mora biti vzpostavljena visoka stopnja zaupanja.

Tega v preteklosti med domačini in organizatorji planiških prireditev ni bilo vedno dovolj. Posebno sedaj, ko se končujejo postopki vračanja nacionaliziranih zemljišč v Planici in ko bo dobila nazaj imetje tudi agrarna skupnost Rateče, ustrezni postopki na jeseniški občini že potekajo, se bodo morali upravitelji Planice pogovarjati z lastniki. Brez njihovega sodelovanja, soglasja in dobre volje ne bo šlo. Jeseniška občina je po besedah predsednice izvršnega sveta Rine Klinar priporočila Komiteju Planica prav to in zadnje čase se sodelovanje in razumevanje s krajani zboljšujeta. Krajevna skupnost Rateče mora prevzeti v tem sodelovanju aktivno vlogo, občinska skupščina pa bi rada še v tej sestavi sprejela ureditveni načrt Planice, ki bo temeljni dokument za razvoj tega dela doline. • J.Košnjek

Primož Ulaga je star 31 let, skakati pa je začel z 11 leti. Njegov prvi trener je bil Luka Koprivšek pri Iliriji. Ko je prišel v državno reprezentanco, je bil njegov trener Ludvik Zajc. Bil je del generacije, v kateri so bili iz Ljubljane Miran Tepoš in Vasja Bajc, skupaj z Rajkom Lotričem, bratoma Matjažem in Janezom Debelakom ter Matjažem Zupanom pa je dosegel največje uspehe slovenskega skakalnega športa. Dobil je devet tekem za svetovni pokal. Bil je drugi na svetovnem prvenstvu v poletih leta 1988. Takrat je tudi v Planici zmagal na finalni tekmi za svetovni pokal. Na zadnjem svetovnem prvenstvu v poletih leta 1985 v Planici je bil 11.

Torej ostajate v skakalnem športu?

“Odvisno bo od tega, kaj bo naredila ta generacija. Če ta generacija ne bo uspela, če ne bo ohranila dosežene kakovostne ravni tega športa, kar bo na osnovi letošnjih rezultatov težko, se bo treba obrniti drugam. Slovenski skakalni šport mora biti še naprej zraven

in biti med favoriti vsaj na kakšni tekmi. Dejstvo je, da je v Sloveniji veliko talentov, veliko fantov, za katere mislim, da so sposobni. Seveda pa ne bom nikoli razumel, da se lahko tako poceni prodajajo tekmovalci, kot Urban Franc na primer, ki so si že naredili ime in bi bili lahko tržno zanimivi. Če se bo to dogajalo iz leta v leto, da bo eno leto eden dober, potem pa ga več ne bo, potem bodo tudi sponzorji začeli razmišljati, če se splača vlagati v ta šport. Mogoče se ljudje v tem športu premalo zavedajo, da denarja ne bo in da ga bodo dobili samo najboljši. Ostali pa bodo ostali na ravni povprečnosti.“

Vi ste bili aktivni športnik 15 let. Ste dosegli tisto, kar ste želeli, gledano iz današnje perspektive?

“Šport je naredil iz mene močno osebnost. Dal mi je delovne navade. Šport mi je dal življensko šolo, ki jo je nemogoče kupiti. Videl sem veliko sveta. Spoznal sem delovne navade in razmišljanja v kapitalističnem svetu, v katerega gremo tudi mi. Nikoli nisem razumel, da država nekemu daje potuho, ker je naredil izgubo. Zunaj sem videl, da tisti, ki mu ne gre, zapre vrata. Rezultatsko kot športnik pa nisem dosegel vsega. Lahko bi še več. Vendar smo bili generacija, ki je po osemdesetih letih skupaj s trenerji in vodstvom marsikaj dosegla. Iz povprečja smo vsako leto napredovali. Bili smo ambiciozni. Miran je bil trmast in vztrajen. Itd. Večkrat mogoče nisem uspel, ker nismo pravilno skupno delali. Spomnim se leta 1984, pred olimpijado. Vsi smo bili nervozni. Dali so nas trenirati na olimpijski objekt, kjer so ropotali stroji. Pa nihče ni znal reči, da je to nesmiselno, ker smo bili že vsi vsega siti. Tudi danes se ponavljajo te napake. Fantom je treba reči: vi znate skočiti, umaknimo se v drugi svet in potem bomo lačni tekem in bomo z veseljem tekmovali.“

Očitni so vam tudi, da ste strahopetni.

“Strahopetnost izhaja iz veliko ponesrečenih skokov. Nimaš več v sebi tiste samozavesti. Nikaenem se ni imel kaj bati, če je imel 95 odstotkov tistih pravih skokov. On je poznal samo prave skoke in ni vedel, kaj pomeni, če ti smučji priletijo v glavo in greš na glavo. Bil je tudi pravilno naučen in je zato raste in napredoval. Mogoče je kdo iz sedanje slovenske generacije prav takšen talent, vendar, če ni pravilno vzgojen, ne bo nikdar dosegel vrhunca. Lani sem imel za takšnega Urbana Franca. Je visok, je lahek, ima izreden občutek za odskok. Je odlični tehničar in je zmagovalen tip. On je z lahkoto delal in skakal v poden. To je bilo poleti in v začetku decembra. Letos je popolnoma iz forme in škoda je, da se je to zgodilo. Samo njemu bi se bilo treba posvetiti, ker nimamo toliko talentov, da bi lahko z njimi razmetavali. Treba je analizirati, zakaj se to dogaja. Vemo, da je talent, ker je enkrat to že dokazal. Ker tega ne storimo, tako mladi in obetavni tekmovalci razmišljajo o slovesu od športa.“

J.Košnjek, slika G. Šinik

Iz zgodovine Planice

Možje, zaljubljeni v dolino skakalnic

Delo mnogih bolj ali manj znanih zanesenjakov je vtakno v 60-letno življenje Planice, katere veliki jubilej slavimo letos. Mnogi so že odšli, na njihovo mesto pa stopajo mlajši, z novimi idejami. Po zaslugi vseh živi Planica naprej.

Joso Gorec (1895 - 1962) je bil pobudnik zimskega športa v Sloveniji. Dobil je življenjsko bitko za Planico. Od leta 1935 dalje so jo v mednarodni smučarski zvezi stalno porivali v ozadje, češ, kako more imeti tako majhna dežela tako velike in pomembne skakalnice. FIS je smučarske polete celo prepovedala, vendar je Josu Gorec leta 1938 v FISi uspel ohraniti Planico in leta 1941 je bil na zadnji prireditvi pred drugo vojno

dosežen svetovni rekord. Josu Gorec je bil tajnik Jugoslovanske zimske športne zveze.

Janez Rožman (1901 - 1937), gradbeni mojster iz Ljubljane, prijatelj športa, se je načrtovalcem planiške skakalnice, ki bi nesla daleč, ponudil, da jo zgradi. Leta 1934 je bila zgrajena in dosežen je bil svetovni rekord - 92 metrov. V Planico je vtaknega veliko dela in tudi denarja gradbenika Rožmana (očeta televizijskega komentatorja Marka Rožmana - op.p.) in zasluži uvrstitev med velika imena Planice.

Inženir Stanko Bloudek (1890 - 1959), športni zanesenjak, je naredil načrte za prvo planiško skakalnico. Snoval je smučarske centre in kopališča ter kotalkališča,

gradil je letala, vendar je najbolj znan zaradi svoje Planice. Skonstruiral je prvo smučarsko vlečnico, izumil pa je tudi snežni cement. Sneg je pomešal s soljo in salmijakom in sneg je otrdel 10 centimetrov globoko. Narisal je načrte za 120 skakalnic doma in na tujem. Leta 1948 je bil izbran za člana Mednarodnega olimpijskega komiteja.

Albin Novšak (1915 - 1992), Bohinjec po rodu, je živel za Planico. Skakalnih veščin se je naučil v Bohinju, kjer je sam gradil skakalnico in skakal na javorjevih smučkah. Bil je najuspešnejši predvojni skakalec. Leta 1934 je skočil 66 metrov, leto kasneje meter več, leta 1936 81 metrov in 89,5 metra, tik pred vojno pa 103 metre, vendar je podrsal. Za časa življenja je redno prihajal v Planico in tam srečeval svoje sotekmovalce in užival ob poletih mlajših. Zadnjič je skočil leta 1947 v Planici. Istega leta kot Novšak je umrl **Janez Kerštajn -Šumar**,

od leta 1931 naprej povezan s Planico, posebej pa potem, ko so se je lotevali Bloudek, Gorec, Pelan in Rožman. Poznal je generacije skakalcev, rad je bil v njihovi družbi, oni pa so bili radi z njim. Bil je skrbnik skakalnic. Za časa življenja je dejal, da je bil zelo srečen, ko je Bloudek zgradil skakalnico, ko je Bradl poletel prek 100 metrov leta 1936 in ko je bila zgrajena velikanaka.

Janez Polda (1924 - 1964) je raste sPlanico, z njo živel, v njej pa je preživel tudi zadnja leta svojega življenja. Skoke je dojemal drugače kot drugi,

prvi je letel kot riba, visoko in daleč, bil je idol mladih, s svojo čepico in nasmehom. Bil je športnik z veliko nesreče. Njegova hiba je bil doskok. V Planici je skočil 120 metrov in podrsal, na olimpijadi v St. Moritzu leta 1952 je padel pri najdaljšem skoku tekme. Ta gozdar in lovec ter veliki ljubitelj narave iz Mojstrane si je zadnjič nadel skakalne smuči leta 1956.

Niko Belopavlovič je bil do nekaj let nazaj predsednik planiškega komiteja, sedaj pa je častni predsednik tega organa. Njegove zasluge za

razvoj Planice so ogromne. "Zame je Planica nekaj enkratnega, nekaj, kar me pomlaja. Človek tukaj pozabi na službeni vsakdan. Če tekme uspejo, sem zares srečen."

Inž. Lado Gorišek, gradbeni inženir, je od leta 1955 dalje zraven pri Planici. Bil je telovadec, pa tudi smučarski skakalec. Njegov najdaljši skok meri 48 metrov. Skakalnice projektira od leta 1955 dalje in kar precej jih je bilo že zgrajenih po njegovih načrtih in načrtih brata Janeza. Načrtovanje velikanke in njena gradnja je tudi njegovo delo. • **J. Košnjek**

Velikanka obnovljena

Za snežno obdelavo in pripravo velikanke je potrebnih okrog 5000 kubičnih metrov, na polovico metra steptanega snega, za brezhbno izpeljavo tako velike tekme pa bo skrbelo okrog 400 ljudi.

Ureditvena in sanacijska dela na velikanki so se začela že lani. Največji problem je bila odstranitev nadležnega in nevarnega plaz na zaletišču pred mizo, kjer presega strmina 45 stopinj. Že trikrat doslej je namreč na zaletišče zdrselo od 700 do 1000 kubikov materiala. Plaz je sedaj ukročen. Dela so bila opravljena večinoma ročno, s pomočjo miniranja. Brežina je sanirana, material pa je bil upo-

rabljen za sanacijo zaletišča in mize, ki je postala velik plato. Vodja tekmovanja na bližnjem 13. svetovnem prvenstvu v poletih inž. Janez Gorišek je povedal, da so sanirali tudi hrbet skakalnice in njegov spodnji del ter dobili tako čisti radius. Nalet bo mo-

deren in nov, izdelan iz jekla in lesa.

In koliko snega je potrebna za pripravo tako velike skakalnice? Inž. Janez Gorišek pravi, da ga za pokritje s pol metra debelo snežno plastjo potrebujejo okrog 5000 kubičnih metrov, vsaj toliko pa ga mora biti v deponijah, za vsak primer. Za perfektno pripravo skakalnice pa je potrebnih od 7 do 10 dni. Za izvedbo svetovnega prvenstva bo skrbelo okrog 400 ljudi, kar je bistveno manj kot na drugih skakalnicah. V Obersdorfu jih je bilo vpreženih skoraj 900. Teptačev bo okrog 70.

DOMEL

Elektromotorji
in gospodinjstvi aparati, d.o.o.
Otoki 21, 64228 Železniki, Slovenija

Telefon: 064/66441
• Telex: 37578 yu isem
• Telefaks: 064/67150

mobitel

Koroška cesta 27
64000 Kranj
Tel.: 064/222-616

POLICIJA
SVETUJE

NE ČAKAJTE
NA SLABO IZKUŠNJO!
Megla, dež, led, sneg... Ali imate
zimsko opremo? Če že res morate
na cesto, vozite skrajno previdno.

ŽELIMO, DA ŽIVITE VARNO!

ARK MAJA

SALON
POHIŠTVA

Kranj, PREDOSLJE 34
(kulturni dom),
tel. 064 241-031

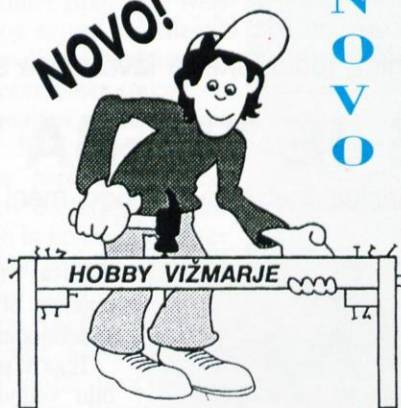
AJDOVŠČINA, Goriška 35, tel.
065 62-143
del. čas: 12 - 19, sobota 9 - 13

GRADBENI MATERIAL IN STAVBNO POHIŠTVO, d.o.o.

POSLOVNA ENOTA VIŽMARJE, Plemljeva 86

SLOVENIJALE

NOVO!

HOBBY VIŽMARJE

NOVO

Odprli smo **NOVO HOBBY TRGOVINO** in **MIZARSKO DELAVNICO**, kjer vam nudimo:

letve vseh vrst,	razno ročno orodje,	razna lepila,
kuhinjske pulte,	brusni papir,	lestve,
ličnice omar-frante,	vijake,	papirno satovje,
razne police,	žičnike,	razne ročaje
lepljene plošče,	predalčke REGA,	karnise,
ograjne elemente,	pomivalna korita,	sifone,
robne trakove,	stolice,	razno okovje
barve in lake,	toaletne omarice,	
konzole in nosilce,	obode predalov in vodila	

**RAZREZ lesnih repromaterialov
po vaših željah in potrebah!**

**PO KONKURENČNIH CENAH IN UGODNIH PLAČILNIH
POGOJIH PA IMAMO VEDNO NA ZALOGI:**

*LESNE REPROMATERIALE * LES IN POLIZDELKE*
*STAVBNO POHIŠTVO * GRADBENE MATERIALE*

Del. čas: od 7^h - 19^h, sobota: od 7^h - 13^h

Telefon: 061/152-15-11,
152-16-40

Telefax: 061/51-787

**ZA VAŠ CENJENI OBISK
SE PRIPOROČAMO!**

Gorenjska Banka
d. d. Kranj

Pokrovitelj reprezentance SLOVENIJE na svetovnem prvenstvu v smučarskih poletih